

499 SIT
327

Evro-za vse nas

**Dvojno
označevanje**

Slovenija bo predvidoma 1. januarja 2007 prevzela skupno evropsko valuto - evro. V Sloveniji od 1. marca 2006 velja obvezno informativno dvojno označevanje cen v tolarjih in evrih, kar bo pomagalo, da bo nova valuta čimprej postala nekaj običajnega in da bomo kot potrošniki sposobni razpoznavati evrske cene blaga v primerjavi s tolarškimi. Trgovci, gostinci, podjetja in drugi ponudniki blaga in storitev v Sloveniji bodo še pol leta po prevzemu evra označevali cene v tolarjih in evrih. Slovenski potrošniki imamo poleg navajanja na nove številске vrednosti dobrin, ki jih vsakodnevno kupujemo, tudi možnost preverjati in opozarjati na morebitne nepravilnosti, ki bi se lahko pojavile pri preračunavanju valut. Dobro obveščeni potrošniki ter podjetja, ki pri preračunavanju upoštevajo predpisana pravila, so namreč zagotovilo, da bo skupna evropska valuta v Sloveniji uspešno nadomestila slovenski tolar.

Potrošnik lahko o nepravilnostih, ki jih opazi pri označevanju cen v tolarjih in evrih, obvesti Tržni inšpektorat Republike Slovenije.

Kaj pomeni dvojno označevanje cen?

Dvojno označevanje cen v praksi pomeni, da morajo biti cene blaga in storitev označene v tolarjih in evrih na tak način, da jih lahko potrošnik enostavno prebere in primerja. Cene v drugi valuti so zgolj informativne narave, kar pomeni, da potrošnik, ki je rezident oz. prebivalec Republike Slovenije, v tej valuti ne more plačevati; v Sloveniji lahko v drugi valuti plačuje le nerezident, vendar se zneski preračunajo po tečaju, ki ga določi ponudnik blaga in storitev.

Pri označevanju cen in navajanju zneskov v evrih lahko uporabljamo oznako € ali oznako EUR. Trgovec pa se lahko sam odloči, ali bo na primer na levi strani cena v tolarjih ali v evrih.

→ Zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih predvideva dve obdobji dvojnega označevanja cen, in sicer:

obdobje obveznega informativnega dvojnega označevanja cen se je začelo **1. marca 2006** in se bo končalo na dan določitve tečaja zamenjave. Tečaj zamenjave je nepreklicno in trajno menjalno razmerje med tolarjem in evrom, ki ga bo določil Svet EU. V tem obdobju morajo biti cene označene v tolarjih in evrih ter preračunane po centralnem tečaju. Centralni tečaj je bil določen ob vstopu Slovenije v mehanizem deviznih tečajev (ERM II) in je $1\text{€} = 239,640\text{ SIT}$.

obdobje dvojnega označevanja cen se bo začelo naslednji dan po določitvi tečaja zamenjave, končalo pa se bo šest mesecev po uvedbi evra. Cene bodo v tem obdobju preračunane po **tečaju zamenjave**. Če bosta centralni tečaj in tečaj zamenjave enaka, novega preračunavanja cen ne bo.

Katera je vodilna in katera druga valuta?

V celotnem obdobju dvojnega označevanja bodo cene navedene v tolarjih in evrih. Od 1. marca 2006 do uvedbe evra (predvidoma 1. 1. 2007) je vodilna valuta tolar, druga valuta pa evro. Od dneva uvedbe evra pa bo vodilna valuta evro, druga pa tolar.

Preračunavanje in zaokroževanje

V času informativnega dvojnega označevanja cen, to je od 1. 3. 2006 do dneva določitve tečaja zamenjave, se za preračunavanje cen iz tolarjev v evre uporablja centralni tečaj ($1\text{€} = 239,640\text{ SIT}$). Pri preračunu nacionalne valute v evro je strogo prepovedana uporaba inverznega menjalnega razmerja, pri katerem se tolarska vrednost izrazi v evrski (pri uporabi centralnega paritetnega tečaja je inverzno razmerje $1\text{ SIT} = 0,00417\text{ €}$).

Potrošniki se moramo zavedati, da ni vseeno, če izdelek stane 0,79 € ali 1€.

Pravila zaokroževanja

Pravila zaokroževanja so ves čas enaka, ne glede na to, po katerem tečaju se preračunavajo cene.

Denarni zneski v evrih se pri zaokroževanju zaokrožajo navzgor ali navzdol na najbližji cent. Če je rezultat preračunavanja znesek, ki je točno na sredini, se zaokroži navzgor.

če je število tretjega decimalnega mesta manjše od pet, se znesek v evrih zaokroži navzdol (npr. 24,784 EUR postane 24,78 EUR);

če je število tretjega decimalnega mesta pet ali več, se znesek v evrih zaokroži navzgor (npr. 24,785 EUR postane 24,79 EUR).

Informativni primeri zaokroževanja pri preračunavanju na podlagi centralnega tečaja

1. zgled:

$$500 \text{ SIT} = 500 \div 239,640 = 2,0864... >> \mathbf{2,09 \text{ EUR}}$$

(ker je število tretjega decimalnega mesta pet ali več, se znesek v evrih zaokroži navzgor).

2. zgled:

$$1.000 \text{ SIT} = 1.000 \div 239,640 = 4,1729... >> \mathbf{4,17 \text{ EUR}}$$

(ker je število tretjega decimalnega mesta manjše kot pet, se znesek v evrih zaokroži navzdol).

Kako se zaokrožuje zneske na računu?

Podjetje, ki izstavi račun za blago ali storitev, mora navesti obe valuti le za končno vsoto.

Podjetja, ki za izstavljanje računov uporabljajo paragonski blok ali blagajno, ki ni podprta z računalniškim sistemom, lahko na računu zapišejo končni znesek le v vodilni valuti. Na zahtevo potrošnika pa mora biti končnemu znesku na roko pripisan tudi znesek v drugi valuti. Če podjetje za plačilo blaga ali storitev posluje prek položnic, mora biti končni znesek naveden v obeh valutah samo na računu, za znesek na položnici pa je dovolj, če je napisan v vodilni valuti.

Če na primer izdelek stane 5 tolarjev, je to v evrih 0,0209. Če bi stranka kupila samo ta izdelek, bi se znesek na računu zaokrožil na 0,02 evra. Težava so izdelki, ki stanejo manj kot 2,4 tolarja; v tem primeru Ministrstvo za gospodarstvo svetuje, da jih trgovci prodajajo po več skupaj.

Za katera podjetja veljajo pravila dvojnega označevanja?

Zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih velja za vsa podjetja, ki ponujajo svoje blago in storitve fizičnim osebam kot končnim uporabnikom. Zakon pa ne velja za podjetja, ki ponujajo svoje storitve oziroma blago drugim podjetjem (medpodjetniško poslovanje).

Kazni za nepravilno izvajanje Zakona

Napake in odstopanja, ki lahko nastanejo pri dvojnem označevanju cen, z izvajanjem inšpekcijskega nadzora odpravlja tržni inšpektorat. Tako lahko samostojnega podjetnika kaznuje z 200 tisoč tolarji, pravno osebo pa s 300 tisoč tolarji, če:

- na vidnem mestu ne obvesti kupca, da so cene v drugi valuti preračunane po centralnem tečaju;
- pri preračunavanju ne uporablja centralnega tečaja oziroma tečaja zamenjave;
- nepravilno označi cene pri izjemah;
- napačno zaokroži denarne zneske;
- ne izstavi računa s končno vsoto v obeh valutah.

S 100 tisoč tolarji se kaznuje za prekršek posameznik ali odgovorna oseba pravne osebe, če stori zgoraj navedene prekrške.

Primer obračunske tabele

Primerjalni prikaz tipičnih cen in zneskov v tolarjih v razmerju do informativnih cen v evrih

SIT	EUR	SIT	EUR	SIT	EUR
5	0,02	10	0,04	500	2,09
90	0,38	100	0,42	1.500	6,26
190	0,79	200	0,83	2.500	10,43
290	1,21	300	1,25	3.500	14,61
390	1,63	400	1,67	4.500	18,78
490	2,04	500	2,09	5.500	22,95
590	2,46	600	2,50	6.500	27,12
690	2,88	700	2,92	7.500	31,30
790	3,30	800	3,34	8.500	35,47
890	3,71	900	3,76	9.500	39,64
990	4,13	1.000	4,17	10.500	43,82

Združenje za trgovino pri Gospodarski zbornici Slovenije svetuje, da je v tabeli primerjalno prikazanih vsaj 30 tipičnih cen ali zneskov. Tipične cene so cene najbolj prodajanega blaga, tipični zneski pa so tisti, ki se največkrat pojavljajo na računih.

Izjeme

Zakon predlaga tudi izjeme glede splošnih zahtev dvojnega označevanja cen za tista podjetja, ki ponujajo blago in storitve na specifičen način in bi jim zaradi tovrstnega označevanja cen v tolarjih in evrih nastala nesorazmerna gospodarska škoda oz. bi bilo tako označevanje tehnično neizvedljivo. Izjeme pri dvojnem označevanju cen so naslednje:

- **na bencinskih črpalkah** morata biti na avtomatih za točenje goriva ali v njihovi neposredni bližini navedena cena za liter goriva v obeh valutah in menjalni tečaj. V evrih navedena cena za liter goriva mora imeti tri decimalna mesta;

- **podjetja, ki ponujajo blago in storitve po katalogih**, lahko v njih navedejo cene samo v vodilni valuti na datum izida kataloga, priložiti pa morajo informacijo o menjalnem tečaju in cenik z navedbo vseh cen iz kataloga v obeh valutah v naraščajočem vrstnem redu;

- **v mesnicah, ribarnicah, delikatesah in v prodajalnah kruha** mora biti na vidnem mestu cenik za vse blago v obeh valutah;

- **prodajni avtomati za blago in storitve** morajo imeti na vidnem mestu menjalni tečaj in cenik z vsemi cenami za blago in storitve v obeh valutah;

- **pri prodaji knjig in drugih založniških izdelkov** morata biti na vidnem mestu označena menjalni tečaj in obračunska razpredelnica, na kateri so navedeni zneski najmanj tridesetih najznačilnejših cen knjig oziroma drugih založniških izdelkov po izbiri prodajalca, v naraščajočem vrstnem redu v obeh valutah;

- **podjetja, ki sprejemajo vplačila za igre na srečo** ali opravljajo druge storitve, povezane s katero koli igro na srečo, morajo imeti na prodajnih mestih in avtomatih z igrami na srečo na vidnem mestu objavljen menjalni tečaj in cenik v obeh valutah;

- **mala trgovska podjetja**, ki zaposlujejo največ deset oseb, lahko v prodajalni, v kateri je istočasno zaposlenih največ pet ljudi, uporabijo druge načine, da potrošniku omogočijo preračunavanje in primerjanje cen v tolarjih in evrih. To lahko zagotovijo na primer z uporabo cenikov ali obračunskih razpredelnic;

- **podjetja, ki izvajajo nekatere obrtne storitvene dejavnosti**, lahko obvezno navajanje dveh valut za blago izvajajo enako kot mala podjetja;

- **podjetja, ki ponujajo blago ali storitve za sklenitev pravnega posla**, se cene za pravni posel, vrednost terjatve ali obveznosti izkazujejo v evrih;

- **kmetje**, ki svoje blago prodajajo neposredno končnemu potrošniku.

Zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih je bil 24. februarja 2006 dopolnjen s pravilnikom, s katerim je Ministrstvo za gospodarstvo

med izjeme uvrstilo tudi naslednje primere:

- trgovec lahko na računu, ki ga izstavi **nerezidentu** Slovenije, navede znesek, ki je preračunan po tržnem tečaju in ga nerezident dejansko plača, po lastni presoji pa tudi znesek, preračunan po centralnem tečaju (239,64 tolarja za evro);

- **mejne prodajalne** lahko do uvedbe evra dvojno označujejo cene tako, da na vidnem mestu objavijo obračunsko tabelo z najmanj 30 tipičnimi zneski;

- na **cestninskih postajah** mora biti cestnina za posamezne cestninske razrede označena v tolarjih in evrih. Na računu za plačilo cestnine v tolarjih se cestnina izkaže samo v tolarjih, na računu za plačilo v tuji valuti pa v obeh;

- pri opravljanju dejavnosti **letalskega prevoza** potnikov v mednarodnem potniškem prometu lahko podjetja na vidnem mestu objavijo obračunsko tabelo z najmanj petimi tipičnimi zneski;

- v **železniškem prometu**, pri ročno izdanih vozovnicah na postajah ter na vlakih v notranjem in mednarodnem prometu ni potrebno pripisati končnega zneska v drugi valuti; enako velja za **avtobusni promet in taksije**.

Dvojno označevanje tudi ne bo obvezno za cene na enoto izdelka (npr. za kilogram, meter, kos), pri zneskih na izpiskih tehnic in na digitalnih prikazovalnikih cen ter za vrednosti poštnih znamk in poštnine.

Dvojno označevanje kot instrument nadzora nad neupravičenim povišanjem cen

Izkušnje držav, ki so evro uvedle leta 2002, kažejo, da so se cene nekaterih dobrin sicer povišale, vendar je vzrok za to težko pripisati izključno prehodu na drugo valuto. Leta 2002 je bila letna rast cen 2,3 odstotna, kar je bilo toliko kot leto poprej. To pomeni, da je bilo treba za košarico izdelkov splošne porabe leta 2001 odšteti 100 evrov, leto kasneje pa 102,3 evra. Na dojetanje rasti cen bolj vplivajo vsakodnevni majhni nakupi kot pa izdatki za občasne nakupe, recimo za nov računalnik, zavarovanje, stroške najemnine. Zato vtis potrošnika o vsesplošnih podražitvah s prehodom na evro bolj temelji na cenah izdelkov, ki jih pogosto kupuje, kot na vsebini celotne košarice. Mnenje o dvigu cen zaradi prehoda na evro tako večinoma temelji na posameznikovem dojetanju inflacije, ki ponavadi znatno odstopa od dejanskega stanja.

Spremljanje cen izdelkov in storitev med samim procesom ter po menjavi valut in nadzor nad morebitnim prikritim dvigovanjem cen izvaja tržna inšpekcija, pomembno vlogo pa bo odigrala tudi Zveza potrošnikov Slovenije. Od določitve tečaja zamenjave dalje bo povprečne cene v evrih za najosnovnejše življenjske izdelke in storitve objavljala Statistični urad RS.

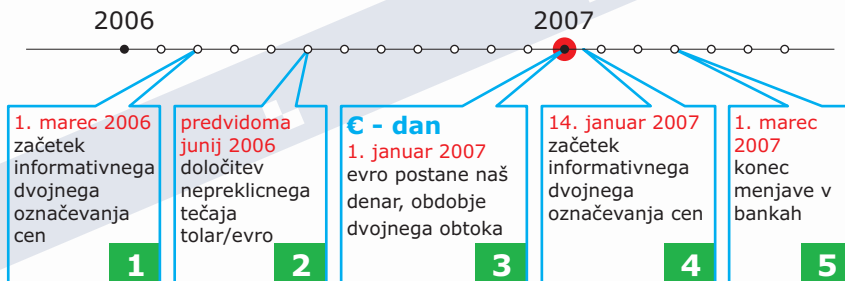
Mednarodni inštitut za potrošniške raziskave v sodelovanju z Zvezo potrošnikov Slovenije izvaja neformalen nadzor nad gibanjem cen t.i. pricewatch. V košarici dobrin so 104 izdelki, spremljanje pa bo potekalo v vseh slovenskih regijah oz. regionalnih središčih. Spremljanje cen bo zajelo tako javni kot zasebni sektor ponudnikov blaga in storitev, pa tudi različne oblike prodaje (prodaja v poslovnem prostoru ponudnika, prodaja na daljavo,...).

Primeri cen v evrih

Za primerjavo in boljši občutek, kakšne bodo cene v evrih, smo izbrali nekaj izdelkov in storitev ter jih preračunali v evre po centralnem tečaju (1€ = 239,640 SIT). Že teh nekaj primerov pokaže, da se moramo kar pošteno navaditi na "branje" cen v evrih, saj se na prvi pogled zdi, da so izdelki, katerih cene so izražene v evrih, bistveno cenejši.

Izdelek	cena v SIT	cena v €
1 kg belega kruha	275 - 550 SIT	1,15 - 2,29 €
10 kokošnjih jajc	279 - 386 SIT	1,16 - 1,61 €
1 kg sladkorja	190 SIT	0,79 €
surovo maslo	269 - 457 SIT	1,12 - 1,90 €
1 lonček jogurta	46 - 89 SIT	0,19 - 0,37 €
1 liter mleka	116 - 150 SIT	0,48 - 0,63 €
mesečna RTV naročnina	2.637 SIT	11 €
bencin eurosuper 95	237,90 SIT	0,99 €
žeton Ljubljanskega potniškega prometa	190 SIT	0,79 €
kava z mlekom	230 - 250 SIT	0,96 - 1,04 €
dnevni časopis	130 - 190 SIT	0,54 - 0,79 €

Mejniki

1

1. marec 2006: začetek obdobja informativnega dvojnega označevanja cen

Pozorni bodimo na cene izdelkov in storitev, ki morajo biti označene tako v tolarjih kot v evrih. Cene bodo informativno preračunane po centralnem tečaju (1€ = 239,640 SIT).

2

junij 2006 (predvidoma): določitev tečaja zamenjave in začetek obdobja dvojnega označevanja cen

Po določitvi, da Slovenija izpolnjuje potrebne pogoje za uvedbo evra naj bi Svet EU določil nepreklicno in trajno menjalno razmerje med tolarjem in evrom (tečaj zamenjave). Če tečaj zamenjave ne bo enak centralnemu, bodo morali trgovci vse cene preračunati na novo.

3

1. januar 2007: ciljni datum uvedbe evra

1. 1. 2007 bo evro postal naš denar, odločitev o tem pa bo po predpisanem postopku sprejel Svet EU. Če bo evro uveden 1. 1. 2007, bo ves knjižni denar, torej tudi denar na transakcijskih računih, na ta dan samodejno preračunan v evrsko valuto.

od 3 do 4

1. januar 2007 do 14. januar 2007: obdobje dvojnega obtoka evrov in tolarjev

V tem času bo evro že naš denar, vendar pa bomo lahko gotovinsko še vedno plačevali tudi s tolarji. Pri plačilu s tolarji bomo preostanek denarja dobili vrnjen v evrih. Obdobje dvojnega obtoka bo kratko, zato je priporočljivo, da že pred 31. decembrom 2006 čim več gotovine položimo na bančni račun, saj bo tako samodejno preračuna v evre.

od 3 do 5

1. januar 2007 do 1. marec 2007: zamenjava tolarске gotovine pri bankah brez provizije

Tolarsko gotovino, ki je pred koncem leta 2006 še ne bomo položili na račune, bomo lahko med 1. januarjem in 1. marcem 2007 brezplačno zamenjali za evre v vseh poslovnih bankah in hranilnicah.

5

po 1. marcu 2007: brezplačna zamenjava tolarске gotovine le pri Banki Slovenije

Pri Banki Slovenije bomo lahko tolarске bankovce menjali brez časovne omejitve, tolarске kovance pa do konca leta 2016.

Dodatne informacije

Bolj ko se bliža uvedba evra, vse več je vprašanj. Zbrali smo nekaj virov informacij, kjer lahko poiščete odgovore na posamezna vprašanja.

Na **evrofon 080 2002**, brezplačno telefonsko številko, lahko povprašate o uvedbi evra v Sloveniji, poteku priprav, izvajanju menjave in še o marsičem. Spletno mesto **www.evro.si** je bogat vir informacij za vse, ki jih zanimajo poglobljene informacije o evru in pripravah na njegovo uvedbo v Sloveniji. Na njem boste našli informacije o poteku menjave, poleg tega pa tudi številne povezave na spletna mesta s podrobnejšimi informacijami. Nekatera navajamo v nadaljevanju:

Splošne informacije za prebivalce

Urad vlade za informiranje

brezplačna telefonska številka (evrofon) **080 2002**
e-naslov: evrofon@gov.si

www.evro.si

Banka Slovenije

e-naslov:

www.bsi.si/html/projekti/evro/index.html
evro@bsi.si

Ministrstvo za finance

www.gov.si/mf/slov/evro/evro.htm

Informacije za gospodarske družbe

Gospodarska zbornica Slovenije (za podjetja - člane GZS)

www.gzs.si/evro

Obrtna zbornica Slovenije (za podjetja - člane OZS)

www.ozs.si/prispevek.asp?IDpm=3048

Informacije za strokovne javnosti

Združenje bank Slovenije

Ljubljanska borza

www.zbs-giz.si
www.ljse.si/cgi-bin/jve.cgi?doc=2892&sid=ZYcnCXNLMt0Zn6a8

Agencija za trg vrednostnih papirjev

e-naslov:

www.a-tvp.si
webmaster@a-tvp.si

Vprašanja, ki so bila najpogosteje zastavljena na brezplačni telefonski številki evrofon (080 2002)

1) Koliko časa bo trajalo dvojno označevanje cen?

Dvojno označevanje cen v tolarjih in evrih se je začelo 1. marca 2006, končalo pa se bo šest mesecev po uvedbi evra (predvidoma torej 1. julija 2007). Ves čas trajanja dvojnega označevanja cen morajo biti cene za blago in storitve označene v obeh valutah in objavljene tako, da jih lahko potrošnik enostavno in nedvoumno prebere ter primerja.

2) Ali lahko že sedaj plačujemo z evri, glede na to, da so sedaj cene navedene tudi v evrih?

Tolar je do uvedbe evra (predvidoma 1. januarja 2007) v Sloveniji edino zakonito plačilno sredstvo, kar pomeni, da lahko rezidenti Slovenije plačujemo le s tolarji. V času dvojnega obtoka (predvidoma od 1. januarja do vključno 14. januarja 2007) bomo lahko plačevali tako z evri kot s tolarji, s 15. januarjem 2007 pa bo evro postal edino plačilno sredstvo v Sloveniji.

Nerezidenti Slovenije pa lahko v skladu z določili Zakona o deviznem poslovanju že sedaj plačujejo z evri. Prodajalec se lahko sam odloči, ali bo od nerezidenta sprejel plačilo v tuji gotovini ali ne. Ravno tako je v tem primeru oblikovanje tečaja za plačila v tuji valuti prepuščeno prodajalcu; le-ta pa mora upoštevati pogoje, določene v sklepu o pogojih in načinih, pod katerimi smejo rezidenti pri poslovanju z nerezidenti sprejeti ali opraviti plačilo v tuji gotovini.

3) Kako je z označevanjem cen v malih trgovinah?

Zakon o dvojnem označevanju cen v tolarjih in evrih v 7. členu določa izjeme, med katerimi so tudi mala podjetja oz. trgovine. Malo podjetje je podjetje, ki opravlja trgovinsko dejavnost in zaposluje največ 10 oseb. Natančneje zakon navaja, da se v prodajalni, v kateri je istočasno največ pet zaposlenih, obvezno navajanje dveh valut izvaja z ukrepi, ki omogočajo potrošniku preračunavanje in primerjanje cen v tolarjih in evrih, še posebej z uporabo cenikov ali obračunskih tabel. Iz navedenega izhaja, da za mala podjetja velja dvojno označevanje cen, vendar jim ni potrebno dosledno upoštevati vseh določb glede dvojnega označevanja.

4) Zakaj so cene v trgovinah preračunane po nekem enotnem tečaju, če se tečaj evra dnevno menja?

Centralni tečaj je fiksno razmerje med valuto države, ki sodeluje v ERM II, in evrom. Tečaj zamenjave pa je nepreklicno in trajno menjalno razmerje med tolarjem in evrom, ki bo določeno s strani Sveta EU na podlagi konvergenčnih poročil, ki ju ločeno pripravita Evropska komisija ter Evropska centralna banka. Tako določeni tečaj zamenjave bo predstavljal osnovo za menjavo tolarjev v evre 1. januarja 2007, ob dejanski uvedbi evra kot zakonitega plačilnega sredstva.

Do dejanskega prevzema evra je le-ta v Sloveniji še vedno tuja valuta, ki bo v tem obdobju predmet prodaje in nakupa, ne pa zamenjave (po centralnem tečaju). To pomeni, da bodo prebivalci in podjetja evre kupovali s tolarji, kar pomeni, da bodo še vedno obstajali različni nakupni in prodajni tečaji, ki so poleg provizije stvar poslovne politike banke.

5) Na koliko decimalnih mest se morajo zaokrožiti cene?

Pravila zaokroževanja cen so v celem obdobju enaka, ne glede na to, po katerem tečaju se cene preračunajo. Denarni zneski v evrih se zaokrožajo navzgor ali navzdol na najbližji cent. Če je rezultat preračunavanja znesek, ki je točno na sredini, se zaokroži navzgor. (Primer: če je število tretjega decimalnega mesta manjše od pet, se znesek v evrih zaokroži navzdol (npr. 24,784 EUR postane 24,78 EUR); če je število tretjega decimalnega mesta pet ali več, se znesek v evrih zaokroži navzgor (npr. 24,785 EUR postane 24,79 EUR).

Evro-za vse nas

Program obveščanja javnosti ob uvedbi evra v Sloveniji
izvajata Urad Vlade RS za informiranje in Banka Slovenije

Izdajatelj: Urad vlade RS za informiranje

Urednica: Brigita Bajuk

Oblikovanje: Robert Kuhar Korporativno Oblikovanje

Tisk:

Naklada:

april 2006